

## היבטים לשוניים בפרשות מטות מסעי עז

דקדוקי מילים וטעמים והדרכה לקורא במטות מסעי, בהפטרה ובראשון של דברים

ל ג אֶזְכֹּר-הַשָּׁבַע: במלעיל. לְאָסֵר: אל"ף בשוא נח, לא בשווא נע ולא בחטף  
ל ה כָּל-נְדָרֶיהָ: ישנם קוראים 'המקפידים' לבטא יו"ד אחר הר"ש, מנהג פסול מיסודו שאין לו  
על מה להישען. נכון הדבר גם לגבי וְאֶסְרֶיהָ  
ל ו שָׁמְעוּ הַשִּׁי"ן בקמץ קטן. וְהָ: אין להשמיע את האל"ף של תחילת שם ה', לקרא כאילו כתוב  
'ודוני'. יִסְלַח-לָהּ: געיה ביו"ד, עם זאת הסמ"ך בשוא נח  
ל י וְנָדָר: הנר"ן בצירי וכן בהמשך בפסוק יד  
ל יג וּלְאָסֵר: הלמ"ד בשווא נח  
ל יד לְעֵנָת: הנר"ן בדגש חזק, לשון ענוי הנפש  
לא ג וַיְהִי: וא"ו החיבור בשווא נע  
לא ו וְכָל הַקֹּדֶשׁ: כך היא ההטעמה הנכונה, בקורן ודפוסים אחרים מוטעם בטעות מונח זקף  
קטון דבר המשנה את משמעות הכתוב  
לא ח עַל-חַלְלֵיהֶם: החי"ת בפתח וללא געיה והלמ"ד הראשונה, על אף הקושי, בשווא נח<sup>1</sup>  
לא יב אֶל-עֶרְבָתָהּ: געיה בעי"ן ועם זאת, הר"ש בשווא נח  
לא יד מִצָּבָא: דגש חזק בצד"י והשווא הוא נע, אחרת עלול להישמע 'מצווה'  
לא טו הַחַיִּיתָם: החי"ת בחירק חסר ואחריה יו"ד בחירק מלא  
לא טז לְמִסֵּר-מַעַל: הסמ"ך בקמץ חטוף  
לא יט בַּחֲלָל: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע  
לא כג וְכָל אֲשֶׁר לֹא-יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמַּיִם: יש להאיץ מעט את קריאת  
תיבת בָּאֵשׁ להסמיכה לתיבה הקודמת שהרי הטפחא הוא המפסיק העיקרי ולא התביר: וְכָל  
אֲשֶׁר לֹא-יָבֹא בָאֵשׁ - תַּעֲבִירוּ בַּמַּיִם  
לא כז תַּפְשִׁי: הפ"א בשווא נע  
לא כח וְהִרְמַת מִכֶּסֶּס: במלרע, אין טעם נסוג אחר  
לא לב בַּזָּזוּ: זי"ן ראשונה בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהדפוסים, כן הדבר גם  
בהמשך בפס' כג  
לא מט עֲבָדֶיךָ נְשָׂאוֹ: כך היא ההטעמה ולא במונח-זקף כקורן ודומיו  
לב א יַעֲזֹר: העי"ן בשווא נח וכן בפס' ג וַיַּעֲזֹר  
לב ג<sup>2</sup> וּשְׂבָם: שי"ן שמאלית  
לב ו תִּשְׁבוּ פָה: טעם נסוג אחר לתיו

<sup>1</sup> למי שמתקשה, אפשר לקרוא בדומה ללמ"ד בדגש חזק

<sup>2</sup> פסוק זה אינו מתורגם ע"י אונקלוס בתרגומים המדויקים. התרגום המופיע בדפוסים הוא תרגום אחר

לב ח בְּשִׁלְחִי: השי"ן בקמץ קטן	
לב יא לֹא-מִלְאָו: הלמ"ד ללא דגש ובשוא נח וכן בפסוק הבא	
לב יג הֶרַע: רי"ש בפתח	
לב יט בָּאָה: הטעם בבלי"ת מלעיל, הקורא מלרע הופך ללשון בינוני (הווה)	
לב כ אִם-תִּחְלָצוּ: מרכא בחי"ת כטעם משנה, כך הוא במדויקים	
לב כד לְצַנְאֲכֶם: הנז"ן בפתח והאל"ף חטופה	
לב כה עֲבַדְיָה יַעֲשֹׂו: אין כאן דין אתי מרחיק ועל כן היר"ד ללא דגש, כך לפי ברויאר והמדויקים	
לב כו יְהִיו-שָׁם: געיה ביר"ד	
לב כז וְעֲבַדְיָה יַעֲבֹרֻ: אין כאן דין אתי מרחיק ועל כן היר"ד ללא דגש, כך הדבר לפי ברויאר והמדויקים <sup>3</sup>	
לב לה וַיִּגְבְּהָה: היר"ד בקמץ קטן	
לב לח וְאֶת-שְׁבִמָּה: שי"ן שמאלית	
לב לט וַיִּזְרַשׁ אֶת-הָאֲמָרִי אֲשֶׁר-בָּהּ: טעם טפחא בתיבה וַיִּזְרַשׁ	
לב מב לָהּ: ללא מפיק	
לג ג מִרְעַמְסֶס: העי"ן בשווא נח והמ"ם אחריה בשווא נע <sup>4</sup>	
לג ד וּבִאֲלֵהֶם: האל"ף כלל אינה נשמעת	
לג ט שְׁתִּים עֶשְׂרֵה: לפי ברויאר כך צריכה להיות ההטעמה <sup>5</sup>	
לג יד וְלֹא-הָיָה שָׁם: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה	
לג יט מִרְתָּמָה: המ"ם בצירי ולא בחירק מפני הרי"ש הבאה אחריה, כלל זה יפה גם בהמשך	
לג כב בְּקִהְלָתָהּ: הקו"ף בשווא נח, לעומת זאת בפס' הבא מְקַהֲלָתָהּ הקו"ף בדגש חזק ובשווא נע	
לג כט בַּחֲשֻׁמָּנָה: במלרע	
לג לד בַּעֲבָרָנָה: במלרע	
לג מא בַּצִּלְמָנָה: מלרע	
לג מה בְּדִיבָן גָּד: בְּדִיבָן מלרע, אין טעם נסוג אחור וכן בפסוק הבא	
לג מז דְּבַלְתִּימָה: היר"ד בשווא נח על אף שהיא באה אחרי תנועה גדולה <sup>6</sup>	
לג מט הַיִּשְׁמֹת: היר"ד בשווא נח	
לג נב כָּל-מִשְׁכִּיתָם: שי"ן שמאלית	

<sup>3</sup> הדגש במקרה של אתי מרחיק יבוא רק בהברה מוטעמת, דהיינו, כאשר המילה השנייה מוטעמת בהברתה הראשונה. אות בראש המילה בגעיא אינה נחשבת מוטעמת.

<sup>4</sup> יתכן שינוי משמעות אם יקרא עי"ן פתוחה

<sup>5</sup> תורה קדומה בחלק הדקדוק, בשם מהרי"ב (רבי יחיא בשירי): 'ספרים אחרים באזלא גרש'. יש בהבדל זה כדי ללמד על טיבו של השווא הבא בראש תיבת שתי-שתיים. הערה: טיבו של השוא הוא במחלוקת מדקדקים ראשונים. ספק אם מן התבונה להכריע כך במחלוקת, או לאמר שבחלק מהפסוקים שי"ן של שתיים בשוא נע, ובחלקם – בשוא נח.

<sup>6</sup> כך הדבר כאשר התנועה הגדולה באה בהברה מוטעמת.

לג נג וַיִּשְׁבְּתָם-בָּהּ: געיה בוא"ו  
 לג נד אֲשֶׁר-יֵצֵא לוֹ: טעם נסוג אחור ליר"ד  
 לג נה לְשִׁכִּים: שי"ן שמאלית. וְצָרְרוּ: רי"ש ראשונה בשווא נע ולא בחטף  
 לד ב אֶל-הָאָרֶץ כְּנָעַן: תיבת הָאָרֶץ בה"א הידיעה  
 לד ד וְעֵבֶר צָנָה: טעם נסוג אחור לעי"ן  
 לד ה נַחֲלָה: במלעיל  
 לד ו זֶה-יְהִיָּה: היר"ד אינה דגושה, כן הדבר בשני הפסוקים הבאים  
 לד י שְׁפָמָה: שי"ן ימנית!  
 לד יא וַיֵּרֶד הַגָּבֹל: השני בפסוק, בזקף קטן ולא ברביע  
 לד יד הָרְאוּבֵנִי: האל"ף כלל אינה נשמעת, כאילו כתוב 'הרובני'<sup>7</sup>  
 לד כ וּלְמַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן: מונח זקף קטן במדויקים<sup>8</sup>  
 לד כב בֶּן-יִגָּלִי: היר"ד בקמץ קטן  
 לד כח פְּדֵה־אֶל: הה"א בשווא נח, יש לקרוא כאילו יש בה מפיק. להבדיל מ"פְּדֵה־צוֹר" שהה"א נחה ואינה נשמעת  
 לה ב לְעֵרִים: העמדה קלה בלמ"ד להדגשת הסגול המורה על מיודע  
 לה ד וּמִגְרָשִׁי: הרי"ש בשווא נע, אין לחוש לאותם דפוסים אשר ניקדוה בחטף  
 לה ה אֲלֵפִים בְּאֻמָּה: טעמים נדירים<sup>9</sup>  
 לה ז וּשְׁמֹנֶה: במלרע  
 לה יב עֲמָדוֹ: העי"ן בקמץ קטן  
 לה טז רֵצֶחַ הָוָא: געיה בחי"ת, כך הדבר לפי ברויאר, תוכנת הכתר וכן בתורה קדומה<sup>10</sup>  
 לה כ יְהִדְפֵּנוּ: הה"א בשווא נח והדל"ת בדגש קל ובחטף קמץ. בְּצִדְיָה: הדל"ת בחירק חסר והיר"ד אחריה בדגש חזק וקמוצה, אין לקרוא 'בצדיאה'  
 לה כה וַיָּשֶׁב בָּהּ: טעם נסוג אחור ליר"ד. וְאַחֲרֵי מוֹת: ואחרי במרכא ולא במקף  
 לה לג שְׁפָכוּ: השי"ן בחולם לא בקמץ חטוף, לכן הפ"ה בשווא נע  
 לו ב אֶת-אֲדֹנִי צָנָה ה'..... וְאֲדֹנִי צָנָה בָּהּ: בראשון הצד"י בחירק ובשני – בקיבוץ  
 לו ט מִמַּטֵּה לְמַטֵּה: בשתי המילים הטי"ת בסגול

<sup>7</sup> בכתר ארם צובא יש סימן רפי על האלף להראות שהיא אינה נהגית.

<sup>8</sup> לא מרכא טיפחא אתנח (היידנהיים וקורן)

<sup>9</sup> גם הניגון שלהם אינו ידוע להרבה. בכתבי היד הסימן של קרני פרה (או פזר גדול) הוא כצורת V מעל האות, משום מה המדפיסים סימנו שתי תלישות. גם סימן זה לתלישא הוא המצאת המדפיסים, בכתבי היד תלישא קטנה היא עיגול מעל האות האחרונה, וגדולה – מעל הראשונה. בספר אם למקרא של ר' שריה דבליצקי נר"ו כתב: "והניגון הוא כמו פזר ותלישא גדולה ותלישא קטנה. מנחת כליל."

<sup>10</sup> בחלק הדקדוק מסביר: 'כל רצח הוא' שבא כאן בענין, יש לקרות תיבת רצח בינוני, לא לעיל ולא לרע' (הכוונה לא מלעיל ולא מלרע). א"ה: אחרי המחילה לא ניתן ליאמר כלל. כל המהות של פתח גנובה היא הוספת פתח במקום שוא נח הברה סגורה בסוף המילה. כלומר "רוצח" על משקל "פֻּתַּח", המילה היא מלרע אלא שלנוחות הקריאה הוסף פתח לפני הגרונית. דובר כבר בעבר, שכנראה עיקר סיבת המתג כאן, הוא כדי להפריד בין הח' והה' הבאות ממוצא אחד. מהר"ץ לשיטתו בענין פשטא במילה כזו, אבל גם בזה דבריו אינם מובנים.

הפטרות מסעי, ירמיהו ב ד-כח, ג ד:

ב ה **מָה-מָצָאוּ**: דגש חזק במ"ם מדין דחיק. **וַיִּהְיֶה** לו: הה"א בשווא נח

ב ו **לֹא-עָבַר בָּהּ**: טעם נסוג אחור לע"ן

ב ח **פָּשְׁעוּ בִּי**: טעם נסוג אחור לפ"א

ב ט **כְּתִיבִים**: הת"ו בחירק חסר והי"ד אחריה בחיריק מלא ודגושה

ב יב **וְשִׁעְרֵי**: ש"ן שמאלית. **חֲרָבוּ**: החי"ת בחטף קמץ והרי"ש אחריה בשווא נח<sup>11</sup>

ב טו **לְשֹׁמֵה**: המ"ם בדגש חזק ובמלרע, מלשון שממה

ב יז **תַּעֲשֶׂה-לָּךְ**: געיה בת"ו. **עֲזִבְךָ**: העי"ן בקמץ קטן וכן הוא בהמשך יט

הנוסח ומקורותיו. המקורות שעל פיהם קבע ר"מ ברויאר ז"ל את נוסח המקרא עבור דעת מקרא, ובהמשך מוסד הרב קוק חורב וירושלים.

ל ג **לְאָסֵר: לִשְׁשׁ, מ"ש, מ"ק- לִשְׁשׁ** בר' מב כד. **לְאָסֵר: ד; לְאָסֵר: לִשׁ. לְאָסֵר: ש** שווא נח או חטף-סגול?

נוסח השווא מאושר גם ע"י רשימות הרב יהושוע קמחי<sup>12</sup>, שכן הוא בכתר ארם צובה.

**לְאָסֵר • רִשִׁישׁ: הַאֲלֵף בִּשְׁוֹא לְבָדוֹ וְהַלְמִיד בְּלִי פִתָּח • קִטְחִי: כֵּן**

מנחת שי: **לְאָסֵר**: האל"ף בשווא לבדו בספרי" כ"י וגם בדפוס"י קדמוני. **[לְאָסֵר]**.

הדגש בסמ"ך בא להראות שהלמ"ד בשווא נח ולא בחטף פתח. אות זו לו היתה אחת מבגדכפת הייתה דגושה בדגש קל. שיטה זו של 'דגש קל' אחרי גרונית בשווא נח מצויה מאוד בספרים שהודפסו באשכנז מערב כגון היידנהיים וזליגמן בר וכד'<sup>13</sup>.

ל ח וקמו: **לִשְׁשׁ, מ"ש. וקמו: ד** ונציה על דרך וקמו: (שמות ח, ז) וְשָׁמַד (במדבר ד, ו ועוד) וכד'. מנחת-שי: **וְקָמוּ** חשני: הגלגל בקו"ף. **[וְקָמוּ]**.

ל יג **אתם | אישה<sup>28</sup>: לִשְׁשׁ, מ"ש, פִּם. אתם: ד** הערה 28

**ש, כדרכו, מטעים 'אתם' כמתח; וגם מ"ש מורה כן.**

מנחת-שי: **אֲתָם |** בפסק, ובתי"י גלגל. **[אֲתָם |]**.

ההכרעה, מרכא ופסק אחריו.

לא ח **וְאַת־מַלְכִּי: לִשְׁשׁ, מ"ש. וְאַת־ ד**

<sup>11</sup> החי"ת מנוקדת בחטף קמץ בכמה ספרים, בהם כתר ארם צובא. אך אין חטף לפני שווא וגם לא שני חטפים בתחילת מילה. סימן החטף הוא להראות שהחי"ת בקמץ קטן והרי"ש אחריה בשווא נח. כל הפסוק בלשון ציווי החל משמו

שָׁמַיִם [בהפטרות יש לקרא בקמץ חטוף (קטן) ובשווא נח, אך במוסף (שבת ר"ח) חֲרָבָה עירנו בקמץ רחב ובשווא נע, והמשנה שם (במיוחד בהברה האשכנזית) משנה המשמעות באופן חמור!]

<sup>12</sup> הרב שכנא ילין ז"ל, אביו של בעל 'פה עיניים' עלה לארץ ישראל, ושלח את חתנו ר' יהושוע קמחי ז"ל לבדוק את חלוקת המקרא לפרשות בכתר ארם-צובה, וגם שאל על נוסח הכתר במקומות שנסתפק בהם.

<sup>13</sup> לעתים גם בסידורים חדשים בני זמננו מעתיקים פיוטים או סליחות וכד' מסידורי אשכנז, ומבלי משים סומכים על הניקוד שם בבחינת 'אין בודקים מן המזבח ולמעלה', ומשרבבים שיטת ניקוד זו שאינה נהוגה.

מנחת-שי: **וְאֵת** דמלכי מדין, במקף, לא בתלשא, והאל"ף בסגול, כן הוא בכ"י. [וְאֵת־מַלְכֵי].

לא יב אֵת: ל, ב"א. אֵת: שש, כ"נ לבן-נפתלי נוספה געיא.

לא טו **אליהם: לשד, רמ"ה, מ"ג-ש וי' יז ב. אלהם: ש**  
גם מכאן עולה שנוסח המסורה במקורות יותר מדויק מנוסח הפנים שלהם. ראינו את זה פעמים רבות בלנינגרד ובונציה.

לא לב וחמשת: **ששד. וחמשת: ל?**

לא לה **מִן־הַנָּשִׁים: ב. מִן־הַנָּשִׁים: לד. מִן־הַנָּשִׁים: ש** יתכן שהיה מטעים כמו בריטיש גם ללא מקור כי זו הדרך שנתקבלה בכל המקרא.

לא לח **והבקר: לד. והבקר: ש**

לא מזו **ממחצת: לש. ממחצת: ש**

לא נ **קרבן: לשש, מ"ש. קרבן: ד**

מנחת-שי: **קרבן**: בקמץ לבד.<sup>74</sup> [אֵת־קַרְבָּן].

ושוב יש לציין שגם בכתר ארם-צובה בהפסרת השבוע **וְשַׁעֲרֵי־חֶרֶב־וּמָאֵד נָאֵס** ירמי' ב יב רואים סימון קמץ חטוף ע"י חטף-קמץ. ולכן אין לבטל את השימוש בשיטה הזו.

לא נג **בזו: לשש, מ"ש לב. בזו: ד**

מנחת-שי בפס' לב: **בזו**: בשוא לבד כמנהג קצת ספרי' <זכמנהגנו> וכן חברו שבסמוך. [בזו].

לב א **ומקנה |: לשש, מ"ש. ומקנה: ד**

מנחת-שי: **ומקנה |**: בפסק. [ומקנה |].

לב ג **ושבם: לשש, מ"ש. ושבם: ד** שי"ן ימנית או שמאלית?

מנחת-שי: **ושבם**: בשי"ן שמאלית בכל ספרי' כ"י,<sup>75</sup> והיא **שְׁבָמָה** האמורה למטה, כמ"ש **רש"י ז"ל**, **שחיה** בשי"ן שמאלית בכל הספרי'. [ושבם].

לב ח **פרנע: לשד. פרנע: ש** קשה להסביר את הדגש, אולי למנוע איזו טעות בקריאה.

<sup>74</sup> ראה הערת נורצי לבר' כז יט (וְאֵת־מַלְכֵי) ואת הערתי שם, וכן תה' קיח יד ('עזי').

<sup>75</sup> ראה הערתי לוישב' (בר' לו ח).

<sup>76</sup> שְׁבָמָה האמורה למטה: לחלן פס' לח.

<sup>77</sup> רש"י: במ' לב לח, ד"ה ואת שבמה (והיא שבם האמורה למעלה).

<sup>78</sup> שחיה: שְׁבָמָה.

לב יג הָרַע: לשש, הס, מ"ג-ש, מ"ג-ל וי כו י. הָרַע: ד, מ"ס-ד ועו  
בחפוש במקרא כולו בצירוף 'הָרַע בְּעֵינָיו', בכל מקום הָרַע בניקוד פתח ברי"ש.

לב טו מאחרי: לשש. מאחרי: ד, מ"ש  
מנחת-שי: מאחרי: האל"ף בלא גלגל. [מאחרי].  
הערת צבי בצר ז"ל: מדפיסי מ"ש טעו כאן טעות קשה וכתבו 'האל"ף בגלגל'. הטעות הזאת של  
המדפיסים חשילה את קורן בנוסח הפנים, ואת ברויאר ברשימת 'הנוסח ומקורותיו' בידעת מקרא.  
לפי הערה זו, ראוי: מאחרי: לשש, מ"ש. מאחרי: ד

לב יח כתינו: לשד, רמ"ה, מ"ק-ד. כתנו: ש

לב כה מצוה: לשד. מצוה: ש

לב כז דבר: לשד. דבר: ש

לב כג ואת-ממלכת: שד. ואת-ממלכת: ל

לב לה ויגבהה: ששד. ויגבהה: ל החטף בא לפני גרונית לדמות את קריאת השווא לתנועת  
הגרונית. כמו קָהַת בכתר ארם-צובה.

לב לח ואת-נב: ל, מ"ש. ואת: שש  
מנחת שי: ואת-נב: ברוב ספרי כ"י אין בוי"ו געיא, וכן גר' בחילופי'. [ואת-נב].

לב מב קנת: לשש, מ"ש. קנת: ד מאורות נתן: קנת, לה... כן שניהם  
מנחת-שי: קנת: ברוב ספרי כ"י וספרי הדפוס ישגי' חנו"ן בקמץ. [קנת].

לג ג ממחרת: לש, הס, מ"ש. ממחרת: ש  
מנחת-שי: ממחרת: המאריך במ"ם ראשונה, וכן הוא לב"א. [ממחרת].

לג ט שתיים עשרה: לשש. שתיים עשרה: ד

לג לג-לד כִּיטְבְּתָה: לשש, מ"ש. כִּיטְבְּתָה: מִיטְבְּתָה: ד  
מנחת-שי: מִיטְבְּתָה: ב"ית ראשונה דגושה, וחי"ד בקמץ לבד, וכן מִיטְבְּתָה. [מִיטְבְּתָה].  
חטף זה בא להראות שהקמץ הוא חטוף (קטן), והערת לעיל לא נ שמצאנו כן גם בכא"צ.

<sup>1</sup> בחילופי': חילופים - ד.

<sup>2</sup> לב"א: חילופים - ד.

<sup>3</sup> מִיטְבְּתָה: לחלן פס' לד.

לג לה-לו בעצין: ששד, מ"ש. מ"ק-ש לו. בעצין: ל מעצין: ששד, מ"ש, מ"ק-ש. מעצין: ל מאורות נתן: עצין ח"ו [תשובה: כ]

מנחת-שי: **בעצין גבר**: בהעתק הללי בעצין, <sup>א</sup>מעצין, ירושי' בעציון, מעציון, ע"כ. ובספרי' שלנו שניהם חסרי'. וכ"כ <sup>ב</sup>הרמ"ה ז"ל, ויחנו בעצין גבר, ויסעו מעצין גבר, תרויחו' חסרי' וי"ז כתי', וכל לשון עצין, בעצין, מעצין, חסרי'. [בעצין].

לג לט ואהרן: לשש. ואהרן: ד

לג מ הכנעני: לש. הכנעני: ש

לג מד ויחני: לש. ויחני: ש

לג נב במותם: שד, מ"ש. במתם: לש

מנחת-שי: **במותם**: בתיקון ס"ת במתם, במדוייק במותם, ע"כ. <sup>טז</sup>והרמ"ה כתב, ואת כל במותם תשמידו מלא וי"ז, וכולהו מלאי'. [במותם].

לג נה **וצררו: שש, מ"ש. וצררו: לד** חטף בלא-גרוניות, המ"ש לשיטתו מתנגד. מנחת-שי: **וצררו**: חרי"ש בשוא לבדו, כמנהגנו. [וצררו].

לד ג/יב **ים המלח: לשש, מ"ש. ים: ד** אין ספק שנוסח הקמץ הוא הנכון. בעוד ים סוף בכל מקום בפתח, ים המלח בקמץ.

מנחת-שי: **ים-המלח**: וכן ים-כנרת כולם קמוצים בספרי' כ"י מדוייקי' ובדפוס קדמון. והא לך לשון <sup>א</sup>המכלול (דף ר"ג), וכמו שמלת כל הקמוצה היא חטופה בקמץ, כן כל אות קמוצה באחרית המלה וביצדה אות נחה נראית ובמקף היא חטופה לעולם, כמו <sup>ב</sup>זכר-נא, <sup>ג</sup>שמרתם, וכו', חוץ משתי מלות ים, עס, כמו <sup>ד</sup>ים-כנרת, <sup>ה</sup>ים-המלח, וכן <sup>ו</sup>העם-הזה, וזולתו, כי הם קמוצים וזהם במקף ונקראי' בקמץ רחב, אך בהסמכם אל מלה אחרת סמיכות ענין תשובנה פתח, כמו <sup>ז</sup>ים סוף, <sup>ח</sup>עס ה', אך ים כנרת, ים המלח, הם קמוצים אף על פי שזהם סמוכי סמיכות ענין, וכן כל ים, זולתי ים סוף, עכ"ל. <sup>ט</sup>והאפודי טען עליו ואמר, כבר חשב רד"ק לתת כלל מה זכו, ושבשו בכל זה מבואר מאד, כי נמצאו רבי' קמוצי' ובמקף, וזהם בלתי

<sup>א</sup> מעצין: לחלן פס' לו.

<sup>ב</sup> הרמ"ה: עצין.

<sup>טז</sup> והרמ"ה: במ"ה.

<sup>א</sup> המכלול: קפב ע"א.

<sup>ב</sup> זכר-נא: מלכים ב כ ג ועוד.

<sup>ג</sup> שמרתם: תהי' לו לו.

<sup>ד</sup> ים-כנרת: במ' לד יא ועוד.

<sup>ה</sup> ים-המלח: פסוקנו ועוד.

<sup>ו</sup> העם-הזה: שמי' ג כא ועוד.

<sup>ז</sup> ים סוף: שמי' יג יח ועוד.

<sup>ח</sup> עס ה': שופ' ח יא ועוד.

<sup>ט</sup> והאפודי: מעשה אפוד, פרק ל"ב, עמ' 176.



חטופים, 'אשר גר שם אברהם, כְּתָב הַדָּת, קְמוּץ בעדות המסרה, י' משגב לנו, י' בְּזוּ לדבר, כל אלה קְמוּצִים ובלתי חטופי, ע"כ. ובעל י' מגן דוד הגין בעד רד"ק וכתב, זל"ש, ולא אמר כלום כי אלה המלות שאמר שחן קְמוּצות ובמקף ואינן חטופות, אינן כן לפי הספרי המדוייקי שחיו בזמן רד"ק, רק היו בלתי מקף, וכן הם במקצת ספרי מדוייקים שנמצאי בינינו, חוץ ממלות כתב הדת שהיא פתוחה, ובמקף, וכן הביאה רד"ק פתוחה טו בשער השמות במשקל פֶּעֶל, ומה שאמר האפודי שהיא קְמוּצה בעדות המסרה, אפשר שרד"ק ראה מסורת אחרת שאומרת בחלוף זה. ואף שיודה רד"ק לאפודי שמלת גר שם ודומה לה הן במקף, אמר רד"ק הסבה שאינן נחטפות היא מפני המאריך שיש באות הקְמוּצה, כמ"ש טז לשון למודי י' שער א' פ"ה. י' וכבר כתבתי לשונו בפ' בראשית על פסוק כי שֵׁת לִי, ע"ש. [יִסְתַּמְלֵחַ].

לד ט חציר: לשש. חצר: ד

לד יא הגבל (2): ששד, רמ"ה, מ"ג- ד כא יג, מ"ק- שש שם. הגבול: ל  
הגבל (2): לשש, מ"ש. הגבל: ד; ים כנרת: לשש, מ"ש ג. ים: ד מחלוקת  
כתיב וטעמים, ושוב גם בפסוק הבא מחלוקת בניקוד ים.

לד יג תַּתְּנַחֲלוּ: ל, ב"א. תַּתְּנַחֲלוּ: ש, ב"נ

לד טו לקחו נחלתם: לשש, מ"ש. לקחו נחלתם: ד  
מנחת-שי: לקחו נַחֲלָתָם השני: התייז ברביע, לא בזקף קטן. [נַחֲלָתָם].

לד כו יִשְׁשַׁכְּר: ששד. יִשְׁשַׁכְּר: ל

לד כח פְּדָהָאֵל: לששד, מ"ש. פְּדָהָאֵל: מ"ש. פְּדָהָאֵל: שד. פְּדָהָאֵל: לש  
מאורות נתן עדות על נוסח כא"צ: פְּדָהָאֵל פתח כן  
מנחת-שי: פְּדָהָאֵל: במקצת ספרי חדלי"ת בפתח וזה"א בשוא נח, ובמקצתן חדלי"ת בקמץ וזה"א נחה בלי ניקוד. ובעל א"ת כתב דלפי זה קריאת המלה בקמץ חטוף כמו עֲלֶפְחָד. ולפי דבריו היתה ראוייה זה"א לינקד בשוא, וזה לא מצאתי, כי בכל הספרי שהדלי"ת בקמץ זה"א נחה בלי ניקוד, ואם כן קריאתו בקמץ רחב, כמו פְּדָהָאֵל עֲשָׂהָאֵל. ובכל ספרי מדוייקי כתי' מלא חדא, וזהו חד מן שימות שאינן נחלקי ע"פ כו הירושלמי כו כמ"ש בריש פ' במדבר. [פְּדָהָאֵל].

<sup>י</sup> אשר גר שם: בר' לה כז.

<sup>יא</sup> כתב הדת: אס' ד ח.

<sup>יב</sup> משגב לנו: תח' מו ח, יב (בעל מעשה אפודי מזכיר פה גם את 'בזו לרעהו' – מש' יא יב; יד כא).

<sup>יג</sup> בְּזוּ לדבר: מש' יג ג.

<sup>יד</sup> מגן דוד: הערות ותוספות, בתוך מעשה אפוד, עמ' 248.

<sup>טו</sup> בשער השמות: מכלול, קמח ע"ב.

<sup>טז</sup> לשון למודי: לשון למודים, שער א, פרק ה, ד"ה ודע שכל אות, [12] ע"א.

<sup>יז</sup> שער א' פ"ה: עכ"ל מגן דוד.

<sup>יח</sup> וכבר כתבתי: מ"ש בר' ד כח ('כי שת לי').

<sup>יט</sup> הירושלמי: ירושלמי מגילה פ"א ח"א, עב ע"א.



לה יט ימתנו: ששד, רמ"ה, מ"ג-ל. ימיתנו: ל מחלוקת כתיב.

לה כ יהדפנו: ששד, מ"ש. יהדפנו: ל ניקוד לנינגרד מתאים למשקל אפעל. המקראות תגדפו (יחזקאל לד, כא) יתדף (משלי י, ג) מוכיחים על משקל אפעול. לכן מבחינה דקדוקית נכון יותר בחטף-קמץ או בשוא.  
מנחת-שי: יהדפנו: הדל"ת בחטף קמץ. [יהדפנו].

לה כג בלא: לשש. בלא: ד ונציה מוסיף מקף למונח.

לה כז את-הרצח: לשש, מ"ש. את-הרצח: ד  
מנחת-שי: את-הרצח: גלגל ב"א. [את-הרצח].

לה ל כל-מכה-נפש: ש. כל-מכה-נפש: לד השיטה המועדפת לסמן בהברה הראשונה האפשרית.

לה לב הכהן: לשד. הכהן: ש זרות.

לו א ויקרבו: ששד. ויקרבו: ל; וידברו: לשש, ב"א. וידברו: ב"נ

לו ט למטה אחר: לש, מ"ג-ש י י. למטה: ד  
מאורות נתן: למטה צרי [תשובה: לכ [=לא כן] אלא סגול

הפטרת מטות מסעי

ירמיהו ב ה אבותיכם: אלק. מ"ס אב ו. אבתיכם: ד

ו המעלה: אל, ב"א. המעלה: ק, ב"נ לכ"י קהיר יש נטיה לבן-נפתלי.

ח והנבאים: אק. מ"ג-ד כו טו. מ"ק-אל ז כה. והנבאים: לד

יא ההימיר: אלד, מ"ש?, מ"ק-אד?. ההימיר: ק?, מ"ש?

מנחת שי ההימיר – במקצת ספרים כ"י חסר יו"ד ראשונה ורד"ק כתב כתוב ביו"ד בין ח"א וחמ"ם:

יב חרבו: לקד. חרבו: א הוזכר בגליון לעיל. החטף בא להראות על קמץ חטוף

<sup>10</sup> כמ"ש: מ"ש במ' א י ('פרהעור').

יג בארות (1): אלקד, מ"ש?, מ"קד?. בארת: מ"ש?, מ"קד?

טז ותחפנס: אלק. ותחפנס: ד משונה למדיי, חטף פתח ולפניו געיא, ודגש בפ"א!

יז מולכך: אקד, מ"ק-אלד. מוליכך: ל מחלוקת כתיב.

יט עזבך: אלק, מ"ש. עזבך: ד הפעם ונציה מנקד חטף-קמץ. אבל בפס' יב יש מקום גדול יותר לטעות ושינוי משמע.  
מנחת שי: עזבך – העיין בקמץ לבד וזהו חטוף [נקרא היום קמץ-קטן]:

כ מוסרותיך: אקד, מ"ק-א, קד?. מוסרתיך: ל  
אעבוד: אקד, מ"ג-א, מ"ק-ל תה' קמא י. אעבוד: ל

כא שורק: אקד, מ"ק-אקד. שרק: ל

כב אס: אל, ב"א. אס: ק, ב"נ שוב קהיר כבן-נפתלי.

כד נפשו: אקד. נפשו: ל לניגוד מסמן נקודה בוי"ו בגלל המפיק בקרי.

כו הבישו: אלד, מ"ג-א ח ט. הובישו: ק

**תנו לחכם ויחכם-עוד**

אנא שלחו את הערותיכם!  
הכתובת למשלוח: [eliyahule@gmail.com](mailto:eliyahule@gmail.com)  
הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם): <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה  
<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&p=272195#p272195&t=10317>

אם אתה מתעניין  
בהבטים הלשוניים של התורה  
(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')  
אתה מוזמן להרשם (בחנם)  
לקבלת דוא"ל בעניינים לשוניים  
[franklashon@gmail.com](mailto:franklashon@gmail.com) בכתובת: